

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΣΤΟΧΟΙ ΜΕΣΑ και ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

ΣΜΟΚΟΒΙΤΗΣ Δ.

Τ.Ε.Ι. Πειραιά

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα με την πανάρχαια πολιτιστική κληρονομιά της, διαθέτει αμέτρητα μνημεία διαφόρων εποχών. Αμεση λοιπόν είναι και η ανάγκη για προστασία των μνημείων, αλλά και του περιβάλλοντος.

Η Ελλάδα αντιμετώπισε προβλήματα όπως: οι δυο ενεργειακές κρίσεις, η εισροή μεταναστών, η αύξηση της τουριστικής κίνησης, η αστικοποίηση, η άνιση κατανομή εισοδήματος και υπηρεσιών κέντρου-περιφέρειας. Παρά τη βελτίωση της ζωής του μέσου Έλληνα, όπως για παράδειγμα η βελτίωση της κατοικίας, δημιουργήθηκαν άλλης μορφής προβλήματα όπως, η ηχορύπανση, το κυκλοφοριακό κ.λ.π.

Υπάρχει γενικά καλή ποιότητα νερού αλλά, τόσο το πόσιμο νερό, όσο και το νερό της θάλασσας ρυπαίνονται από χημικά απόβλητα, απόβλητα πλοίων κ.λ.π.

Το έδαφος καταστρέφεται από την εξόρυξη του πλούσιου υπεδάφους της χώρας.

Λαμβάνονται πολλά μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα. Γίνονται αναπαλαιώσεις παραδοσιακών οικισμών, προστατεύεται το νερό, ανακυκλώνονται τα απορρίμματα, κ.λ.π.

Η νομοθεσία για την ολοκληρωμένη προστασία του περιβάλλοντος στοχεύει σε ένα συνδυασμό οικολογικής προστασίας και οικονομικής ανάπτυξης.

Παράλληλα η Ελλάδα μετέχει σε διεθνή συνέδρια για το περιβάλλον, με στόχο την ενημέρωση κι ανταλλαγή πληροφοριών. Συνδέεται επίσης με την ΕΟΚ, τον ΟΟΣΑ και άλλους διεθνείς οργανισμούς, με στόχο την ενημέρωση για την πιο αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος, δηλαδή την προστασία του νερού, του αέρα, του εδάφους, της πολιτιστικής ταυτότητας, με στόχο βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

ABSTRACT

Greece finds itself at trend of appreciating the high costs of neglecting the destructive environmental effects of economic growth.

This trend is a result of the growing awareness in the country about the relevance of environmental issues.

The following issues seem to be the most important in this new trend of environmental thinking in Greece:

- Over concentration of growth in some areas
- Short-sighted exploitation of natural resources

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ.

- Insufficient legal and administrative frameworks with a view to the standards of the European Union
- Insufficient coordination of projects for development t the regional and national levels.

Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ

Η προώθηση της βιομηχανικής επανάστασης και η παραπέρα εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πόρων της Γης είχαν σοβαρές επιπτώσεις στο οικοσύστημα, επιπτώσεις με απρόβλεπτες συνέπειες για την ίδια την επιβίωση του πλανήτη και των όντων που τον κατοικούν.

Με τη συστηματική καταστροφή του περιβάλλοντος και ενώ βαίνουμε σε μια μετα-βιομηχανική εποχή, οι λαοί ευαισθητοποιήθηκαν στα θέματα περιβάλλοντος, αν και η ευαισθητοποίηση αυτή δεν είναι ακόμα ούτε τόσο καθολική ούτε, δυστυχώς, αποτελεσματική. Υπάρχουν, ωστόσο, τα στοιχεία εκείνα που μας βοηθούν τουλάχιστον να συνειδητοποιήσουμε το πρόβλημα.

Παλαιότερα το περιβάλλον αντιμετωπιζόταν ως εύθραυστο πολύτιμο στοιχείο που χρειαζόταν απόλυτη ή σχετική προστασία από όλες τις πιέσεις των γρήγορων αλλαγών. Ακολούθησε μια φάση σύγκρουσης ανάμεσα στις επιδιώξεις προστασίας του περιβάλλοντος από τη μια μεριά και στις επιδιώξεις γρήγορης ανάπτυξης από την άλλη, που οφείλεται στη συνειδητοποίηση ότι οι ζημιές στο περιβάλλον συνεπάγονται, εκτός των άλλων, και ζημιές στη δημόσια υγεία και υψηλό κόστος.

Σήμερα διαγράφεται μια τάση συνειδητοποίησης του οικονομικού κόστους υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της θετικής συμβολής στην οικονομία που μπορεί να έχει μια πολιτική ανάπτυξης συνδυασμένη με προστασία του περιβάλλοντος.

Η πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνει:

- πολιτική διαχείρισης περιβάλλοντος
- πολιτική γης
- πολιτική ελέγχου
- πολιτική χρηματοδότησης
- πολιτική κινήτρων
- πολιτική ερευνών
- πολιτική συνδυασμένης οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης
- πολιτική φυσικών πόρων
- περιφερειακή, χωροταξική και πολεοδομική πολιτική.

Στα αρχικά στάδια ήταν πολύ περιορισμένος ο αριθμός των ειδικών σε περιβαλλοντικά θέματα, καθώς και ο τεχνολογικός εξοπλισμός που βρισκόταν στη διάθεση της περιβαλλοντικής πολιτικής. Σήμερα έχουν πολλαπλασιαστεί οι ειδικοί και οι τεχνικές γνώσεις και έχει αυξηθεί σημαντικά ο τεχνολογικός εξοπλισμός που εξυπηρετεί την

προστασία του περιβάλλοντος.

Σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της γνώσης και στην προώθηση της πρακτικής παίζουν και οι συνεργασίες με ξένους περιβαλλοντικούς οργανισμούς και η ένταξη της ελληνικής πολιτικής σε διεθνείς περιβαλλοντικές πολιτικές.

Παρακάτω γίνεται συγκεκριμένη αναφορά στη θεσμική και χρηματοδοτική πολιτική που εφαρμόστηκε στη χώρα μας για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η ανάλυση που ακολουθεί αναφέρεται στο θεσμικό πλαίσιο, τις δαπάνες προστασίας, τις κατευθύνσεις και μέτρα πολιτικής (άξονες και αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής), την προστασία της ατμόσφαιρας, την προστασία των επιφανειακών νερών, την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης, τη διαχείριση στερεών αποβλήτων, τα ατυχήματα μεγάλης έκτασης, την καταπολέμηση των θορύβων, την προστασία της φύσης και του τοπίου, τη ζωντανή και σύγχρονη περιβαλλοντική εκπαίδευση, την περιβαλλοντική νομοθεσία, τη διεθνή συνεργασία και, τέλος, το κόστος πολιτικής.

Θεσμικό πλαίσιο

Το Σύνταγμα του 1975 αναφέρει στο άρθρο 24 ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους.

Η νομοθεσία προστασίας του περιβάλλοντος αποτελείται από πληθώρα νόμων, διαταγμάτων, υπουργικών αποφάσεων, κωδίκων κ.λπ., και η αρμοδιότητα ελέγχου της προστασίας είναι διεσπαρμένη σε διάφορες υπηρεσίες υπουργείων και οργανισμών, σε ινστιτούτα και συλλογικά όργανα του ευρύτερου δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Έχουν μετρηθεί 150 νομοθετήματα και περίπου 50 φορείς που έχουν αρμοδιότητες σχετικές με το περιβάλλον.

Το 1979 δημιουργήθηκε το Υ.Χ.Ο.Π. (Υπουργείο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος), στην αρμοδιότητα του οποίου μεταφέρθηκε το Π.Ε.Ρ.Π.Α. από το Υπουργείο Υγείας, στα πλαίσια του οποίου είχε ιδρυθεί το 1974, και η Γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος από το Υπουργείο Συντονισμού, στα πλαίσια του οποίου είχε ιδρυθεί το 1976.

Το 1986 τέθηκε σε ισχύ ο νόμος-πλαίσιο 1650 για το περιβάλλον, με τον οποίο γίνεται προσπάθεια συγκέντρωσης σε ένα ενιαίο νομοθέτημα των πόρων προστασίας του περιβάλλοντος και σε ένα φορέα, τον Επιτελικό Φορέα Περιβάλλοντος, (Ε.Φ.Ο.Π.), των βασικών αρμοδιοτήτων του δημόσιου τομέα για το περιβάλλον. Στο νόμο αυτόν, εκτός των άλλων, κατοχυρώνεται ένα πλαίσιο κυρώσεων και αστικής ευθύνης σε θέματα προστασίας.

Δαπάνες προστασίας

Οι δαπάνες (πληρωμές του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων), που διατέθηκαν για έργα και μελέτες αναφερόμενες στην προστασία της φύσης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και από τη σύμβαση ήταν ως ποσοστό στο αντίστοιχο ΑΕΠ: το 1972

0,03%, το 1976 0,05% και το 1980 0,10%.

Η αποτελεσματικότητα της περιβαλλοντικής πολιτικής υπήρξε περιορισμένη, αφού τα μέτρα πολιτικής εφαρμόζονται αποσπασματικά ή δεν εφαρμόζονται καθόλου και τα έργα υλοποιούνται κατά μικρό ποσοστό και κυρίως για θεραπεία και όχι για πρόληψη των ζημιών.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι δεν έχουν εκδοθεί παρά λίγα από τα πολυάριθμα διατάγματα που απαιτούνται για την εφαρμογή του νόμου πλαισίου 1650/1986 και ότι δεν προχώρησε η διαδικασία δημιουργίας του Ε.Φ.Ο.Π. παρά μόνο κατά ορισμένα του τμήματα.

Μερικά από τα αίτια των αδυναμιών της περιβαλλοντικής πολιτικής είναι:

Η πολιτική διαμορφώνεται από ειδικούς τεχνοκράτες που εισηγούνται τι πρέπει να γίνει, πώς, πότε και από ποιους φορείς αντλώντας συνήθως παραδείγματα από τη διεθνή πρακτική, που όμως είναι μακριά από αυτό που η ελληνική πραγματικότητα μπορεί να προσεγγίσει.

Τα ετήσια προγράμματα, (προϋπολογισμοί ΠΔΕ - νομοθετικές ρυθμίσεις - προγράμματα δράσης) καταρτίζονται και εκτελούνται κάτω από ισχυρές πιέσεις ενδιαφερόντων και συμφερόντων που δρουν διαστρεβλωτικά σε σχέση με την τεχνοκρατική δεοντολογία, ενώ διαπιστώνονται αδυναμίες διεκπεραίωσης της ενταγμένης στα προγράμματα πολιτικής και μεγάλη χρονική διάρκεια της πορείας από τη σύλληψη και διαμόρφωση των αρχών της πολιτικής μέχρι την ολοκλήρωση της εφαρμογής της, λόγω συχνών αλλαγών της υπεύθυνης ηγεσίας (Υπουργών, Γενικών Γραμματέων, Διευθυντών, Προϊσταμένων κ.λπ.).

Κατευθύνσεις και μέτρα πολιτικής Αξονες και αρχές περιβαλλοντικής πολιτικής

Το ελληνικό περιβάλλον πρέπει να παίξει κύριο ρόλο στη διαδικασία ανάπτυξης της χώρας γιατί αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα συγκριτικά της πλεονεκτήματα διεθνώς και θα βρίσκεται όλο και περισσότερο σε ζήτηση, λόγω της αύξησης του ελεύθερου χρόνου του σύγχρονου ανθρώπου. Αποτελεί έναν από τους βασικούς πόρους της εθνικής, περιφερειακής και κατά τόπους οικονομίας και παρά την τεχνολογική εξέλιξη, διατηρεί τη σημασία του στην οικονομική ανάπτυξη.

Βασικές συνιστώσες μιας ολοκληρωμένης περιβαλλοντικής πολιτικής είναι οι εξής:

Πολιτική διαχείρισης του περιβάλλοντος, δηλαδή δημιουργία συστήματος εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων που θα συντονίζονται από έναν κεντρικό φορέα και θα καλύπτουν τις ανάγκες σχεδιασμού - προγραμματισμού, μελέτης και έρευνας, γενικής και ειδικής εκπαίδευσης, απογραφής, προστασίας και ορθής αξιοποίησης, χρηματοδότησης, διοίκησης, ελέγχου και φύλαξης.

Πολιτική γης, δηλαδή εφαρμογή ενός συστήματος ελέγχων επί των τιμών και χρήσεων της γης, με κατανομή της σε ζώνες χρήσης και ζώνες προστασίας.

Πολιτική ελέγχου, δηλαδή άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου πάνω στις οχλούσες

δραστηριότητες, δημιουργία συστήματος καταγραφής της αλλοίωσης και προειδοποίησης, καθώς και μηχανισμού άμεσης δράσης.

Πολιτική χρηματοδότησης σε προγράμματα προστασίας, ανάπτυξης και ορθής αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πόρων.

Πολιτική κινήτρων και αντικινήτρων για δραστηριοποίηση των θετικών και αποθάρρυνση των αρνητικών πρωτοβουλιών αντίστοιχα, σε δραστηριότητες με βέβαιες επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Πολιτική ερευνών, δηλαδή κατάρτιση και εφαρμογή προγράμματος μελετών και ερευνών που αφορούν την καταγραφή και αξιολόγηση των φυσικο-πολιτιστικών οικοσυστημάτων, την παρακολούθηση και καταγραφή του είδους και του επιπέδου ρυπάνσεων-μολύνσεων και των αιτιών τους, τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων και δραστηριοτήτων, την αναγνώριση, καταγραφή και χαρτογράφηση συνθηκών κλίματος, εδάφους, υπεδάφους και άλλων γεωφυσικών χαρακτηριστικών που είναι αναγκαία για οικολογικές μελέτες, τη σύνταξη κτηματολογίου για όλη την Ελλάδα, που δεν υπάρχει σήμερα, και τη μελέτη των κοινωνικών και οικονομικών απόψεων της προστασίας του περιβάλλοντος.

Πολιτική συνδυασμένης οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, δηλαδή πολιτική προτεραιοτήτων, επιπέδων και στρατηγικής για την ανάπτυξη τομέων και κλάδων της οικονομίας που να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις πάνω στο φυσικο-πολιτιστικό περιβάλλον, αλλά και την ορθότερη και αποδοτικότερη αξιοποίησή του.

Πολιτική φυσικών πόρων, δηλαδή την αξιοποίηση ηλιακής, αιολικής ενέργειας κ.λπ.

Περιφερειακή, χωροταξική και πολεοδομική πολιτική Σχεδιασμός και προγραμματισμός αστικοβιομηχανικών αξόνων

Για μια αποτελεσματική περιβαλλοντική πολιτική, είναι ανάγκη να υπάρξει δέσμη μέτρων με πιο μακροχρόνιο χαρακτήρα, ενταγμένα σε ολοκληρωμένα προγράμματα κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, και να προωθείται η υλοποίηση των μέτρων αυτών με συνέπεια σε ετήσια βάση.

Πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση σε θεσμικές και χαμηλού κόστους ρυθμίσεις και ελέγχους και να μεταφερθεί όσο γίνεται μεγαλύτερο βάρος των δαπανών στους χρήστες και τους υπευθύνους των αλλοιώσεων του περιβάλλοντος.

Τέλος, πρέπει να δοθεί έμφαση στην πρόληψη των ζημιών, στην καλύτερη δυνατή χρήση της τεχνολογίας του ελέγχου των ζημιών στο περιβάλλον και στην κατάλληλη ενημέρωση, πληροφόρηση και εκπαίδευση του κοινού σε περιβαλλοντικά θέματα.

Μέτρα πολιτικής

Παρακάτω δίνονται κατά θέματα σε συντομία τα κύρια μέτρα πολιτικής που πρέπει να γίνει προσπάθεια να προωθηθούν στα προσεχή χρόνια.

Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας. Α.Π.Θ.

Προστασία της ατμόσφαιρας

Σε επίπεδο χώρας, επιδιώκεται η εξασφάλιση μηχανισμών μέτρησης - αξιολόγησης-καταγράφης των διαφόρων ατμοσφαιρικών ρύπων και η μελέτη των επιπτώσεών τους πάνω στις ευαίσθητες από την άποψη αυτή περιοχές, η δημιουργία εθνικού δικτύου συλλογής στοιχείων ατμοσφαιρικής ρύπανσης, η απόκτηση απαραίτητου συμπληρωματικού εργαστηριακού εξοπλισμού για τον προσδιορισμό ειδικών ρύπων, ο προσδιορισμός ορίων αποδεκτής ατμοσφαιρικής ρύπανσης εναρμονισμένων με αυτά της ΕΟΚ και η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων για μέτρηση της ρύπανσης από κινητούς σταθμούς σε περιοχές με προβλήματα ιδιαίτερου χαρακτήρα.

Για τη νεφόπληκτη Αθήνα, πρέπει να επιδιωχθεί η προώθηση της υλοποίησης του πακέτου μέτρων προστασίας από το νέφος και συγκεκριμένα:

Ο περιορισμός του καπνού και της σκόνης και η συγκράτηση της φωτοχημικής ρύπανσης στα επίπεδα του 1988.

Η εφαρμογή των μέτρων για την οχλούσα βιομηχανία.

Η πλήρης λειτουργία του συνόλου των Κ.Τ.Ε.Ο.

Η προώθηση της λειτουργίας συστήματος τηλεμετάδοσης για την ανά πάσα στιγμή γνώση των επιπέδων ρύπανσης και η βελτίωση και επέκταση της σηματοδότησης (έλεγχος των κυκλοφοριακών συνθηκών μέσω υπολογιστή) για έλεγχο της ροής, αύξηση της μέσης ταχύτητας και γενικότερη βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης.

Προστασία επιφανειακών νερών

Τα μέτρα για τα επιφανειακά και υπόγεια νερά πρέπει να αποβλέπουν σε εξασφάλιση της ποιότητας και της αναγκαίας ποσότητας του ζωτικού αυτού πόρου. Ειδικότερα απαιτούνται τα εξής:

Ολοκλήρωση του εθνικού δικτύου παρακολούθησης της ποιότητας των επιφανειακών νερών για συνεχή έλεγχο και για στήριξη μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων προστασίας, με τη δημιουργία 10 ειδικών περιφερειακών κέντρων και ενός κεντρικού, που θα παρέχουν ζωτικής σημασίας και τεκμηριωμένες πληροφορίες σχετικές με την κατάσταση των επιφανειακών νερών, ώστε να είναι δυνατός όχι μόνον ο καθορισμός χρήσεως για τους υγρούς αποδέκτες, αλλά και οι όροι διάθεσης αποβλήτων σε αυτούς.

Σωστός χωροταξικός σχεδιασμός των δραστηριοτήτων εκείνων που ρυπαίνουν τους υγρούς αποδέκτες.

Καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης

Πρέπει να προωθηθεί η διεθνής συνεργασία στα πλαίσια του Προγράμματος Περιβάλλοντος του ΟΗΕ και ειδικά του Μεσογειακού Προγράμματος Δράσης (Μ.Α.Ρ.), με στενότερη συνεννόηση μεταξύ των κρατών της μεσογειακής λεκάνης καθώς και σε άλλα επίσης σημαντικά περιβαλλοντικά ζητήματα ή θέματα οικολογίας και περιφερειακής ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα χρειάζονται προώθηση της κλημής μετρώμενων της προστασίας της θάλασσας

σας από τις ναυτιλιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, εναρμόνιση με τα σύγχρονα δεδομένα, ανάπτυξη σχετικής ελληνικής τεχνολογίας και κατάρτιση τοπικών σχεδίων αντιμετώπισης περιστατικών ρύπανσης, τα οποία να ανταποκρίνονται στις τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής.

Επιτάχυνση του ρυθμού κατασκευής έργων βιολογικού καθαρισμού λυμάτων και βιομηχανικών υγρών αποβλήτων σε πολλές πόλεις και τουριστικές περιοχές της Ελλάδας.

Διαχείριση στερεών αποβλήτων

Τα μέτρα για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων πρέπει να αποβλέπουν στην οριστική εξάλειψη της ανεξέλεγκτης απόρριψης που αποδεδειγμένα δημιουργεί κινδύνους για τη δημόσια υγεία και το φυσικό τοπίο, αλλά και αφαιρεί τη δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης ανακυκλώσιμου υλικού. Συγκεκριμένα χρειάζεται:

Σε πρώτη φάση, η συνέχιση της οικονομικά συμφέρουσας αλλά και της περιβαλλοντικά συμβατής λύσης της υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων, με προώθηση της λειτουργίας κατάλληλων και βιώσιμων συνδέσμων ΟΤΑ που θα προχωρούσαν ευέλικτα με όσο το δυνατόν χαμηλότερο κόστος.

Σε επόμενη φάση, η προώθηση εφαρμογής νέων μεθόδων διάθεσης, ειδικά της ανακύκλωσης, ύστερα από τη διεξαγωγή τελικών συμπερασμάτων από σχετικά πειραματικά προγράμματα.

Ατυχήματα μεγάλης έκτασης

Για την αντιμετώπιση των μεγάλης έκτασης βιομηχανικών ατυχημάτων, χρειάζεται η οριστικοποίηση και προώθηση σχετικού προγράμματος έγκαιρης παρεμπόδισης σοβαρών αρνητικών επιπτώσεων στον άνθρωπο, τη φύση και το δομημένο περιβάλλον από ατυχήματα κλίμακας.

Καταπολέμηση θορύβων

Τα μέτρα για τη μείωση των οχλήσεων από θορύβους αφορούν τον έλεγχο των σχετικών ανθρώπινων δραστηριοτήτων, των προϊόντων ή των διαφόρων διαδικασιών που δρουν επιβαρυντικά, καθώς και την κήρυξη αντιθορυβικών ζωνών με ευθύνη και των ΟΤΑ.

Προστασία της φύσης και του τοπίου

Τα μέτρα για την προστασία της φύσης και του τοπίου πρέπει να αποβλέπουν στην εξασφάλιση της διατήρησης και εξέλιξης των οικοσυστημάτων με τεκμηριωμένα και σαφή διαχειριστικά σχέδια και προγράμματα. Ιδιαίτερη φροντίδα πρέπει να δοθεί στα ευαίσθητα είδη πανίδας και χλωρίδας που υπάρχουν στη χώρα.

Συγκεκριμένα χρειάζεται: Οριοθέτηση, δημιουργική διαχείριση προστατευόμενων ζωνών για όλους τους υδροβιότοπους της Συνθήκης Ραμσάρ.

Ενεργοποίηση Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης Τμήμα Γεωλογίας Α.Π.Θ. έπονται στο Ν.

1650/1986, καθώς και εφαρμογή οδηγιών της ΕΟΚ, για τις οποίες υπάρχει συναίνεσή μας.

Μελέτη αποτελεσματικής προστασίας των οικοσυστημάτων που πιθανόν να επηρεαστούν από την εκτροπή του Αχελώου.

Για την προστασία των δασών χρειάζεται:

Βελτίωση των τρόπων αποτροπής και καταπολέμησης των πυρκαγιών.

Πρωώθηση των αναδασώσεων και γενικά ανάπτυξη του πράσινου στους περιστατικούς χώρους.

Νέα θεώρηση και αναπροσανατολισμός των κτηνοτροφικών πρακτικών, αυστηρός έλεγχος της ελεύθερης βοσκής αιγών σε δασικές ή αναδασωμένες εκτάσεις.

Ολοκλήρωση του Εθνικού Κτηματολογίου (Ε.Κ.), με χρήση των διαθέσιμων νέων τεχνολογιών, που επιτρέπουν την ολοκλήρωση του έργου αυτού, με πολύ ταχείς ρυθμούς και με χαμηλό κόστος.

Ομαλή ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής πολιτικής στην αγροτική πολιτική και αφομοίωση από τον αγροτικό τομέα των εκάστοτε περιβαλλοντικών περιορισμών, τόσο σε επίπεδο χώρας όσο και σε επίπεδο ΕΟΚ.

Μείωση των προβλημάτων ρύπανσης του περιβάλλοντος από γεωργικές δραστηριότητες, με ορθολογική και λελογισμένη χρήση των τεχνολογικών εισροών της γεωργίας.

Προστασία από τα γεωργοκτηνοτροφικά απόβλητα, σε συνδυασμό με την αναζήτηση τρόπων για την αξιοποίησή τους (παραγωγή ενέργειας και ανάκτηση υλικών).

Μελέτη παρενεργειών φυτοφαρμάκων στα γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα και στο φυσικό περιβάλλον γενικότερα.

Προστασία της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας από εξωγεωργικές χρήσεις και μελέτη φαινομένων ερημοποίησης συγκεκριμένων περιοχών.

Αξιοποίηση ήπιων μορφών ενεργείας για γεωργικούς σκοπούς. Ίδρυση του προβλεπόμενου Ινστιτούτου Προστασίας του Γεωργικού Περιβάλλοντος, (ΙΝ.ΠΡΟ.ΓΕ.Π.) στην Κωπαΐδα από την Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών.

Ζωντανή και σύγχρονη περιβαλλοντική εκπαίδευση

Πρέπει να βελτιωθεί η περιβαλλοντική εκπαίδευση με συνεργασία των συναρμόδιων φορέων, με σκοπό την ανάπτυξη της ικανότητας του κοινού για κατανόηση του προβλήματος και των δυνατοτήτων αντιμετώπισής του, καθώς και για εποικοδομητικές τοποθετήσεις και κριτική παρέμβαση σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.

Περιβαλλοντική νομοθεσία

Στον τομέα αυτόν, πρέπει να επιδιωχθεί η ολοκλήρωση της έκδοσης των κανονιστικών ρυθμίσεων που προβλέπει ο Ν. 1650/1986 και η συνέχιση της προσαρμογής στο Δίκαιο της ΕΟΚ.

Διεθνής συνεργασία

Εθνική Βιβλιοθήκη Θεόφραστος - Τμήμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ.

Η διεθνής συνεργασία είναι αναπόσπαστο μέρος μιας εθνικής πολιτικής για το πε-

ριβάλλον. Είναι επομένως πολύ σημαντική η ενεργός συμμετοχή της Ελλάδας στους αρμόδιους διεθνείς φορείς και σε σχετικές πολιτικές και προγράμματα και πρέπει να τονισθεί αποφασιστικά η σημασία της διμερούς και πολυμερούς συνεργασίας, ιδιαίτερα με τις χώρες της Βαλκανικής και της Μεσογείου.

Από την άποψη αυτή, το πλαίσιο της ΕΟΚ έχει ιδιαίτερη σημασία για την Ελλάδα, εφόσον το περιβάλλον περιλαμβάνεται πλέον με την Ενιαία Πράξη (1992) στις νέες πολιτικές της ΕΟΚ και αποτελεί μέρος του κοινοτικού κεκτημένου.

Σημειώνεται όμως σε σχέση με την ΕΟΚ ότι είναι απαραίτητη η επεξεργασία και προώθηση ρυθμίσεων και μέτρων που να λαμβάνουν περισσότερο υπόψη τα ιδιαίτερα προβλήματα του μεσογειακού χώρου.

Κόστος πολιτικής

Η υλοποίηση της πολιτικής στα επόμενα χρόνια προϋποθέτει τη διάθεση σημαντικών πόρων για έργα και μελέτες προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος.

Η χρηματοδότηση προβλέπεται να γίνει αφενός από αυτούς που ρυπαίνουν, (π.χ. από τη βιομηχανία με την υιοθέτηση αντιρυπαντικής τεχνολογίας, από τους χρήστες αυτοκινήτων, με τη χρησιμοποίηση «καθαρών» αυτοκινήτων, από τους δημότες με τη συμμετοχή των ΟΤΑ σε προγράμματα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων) και αφετέρου από το ΠΔΕ και από διεθνείς οργανισμούς όπου αυτό είναι εφικτό (π.χ. ένταξη στα ΜΟΠ του Σταθμού Μεταμόρφωσης Απορριμάτων Σχιστού).

Τέλος, η συμβολή της επιστήμης θα μπορούσε να είναι σημαντική και έμπρακτη στον πολύπλευρο αγώνα για την προστασία του περιβάλλοντος. Θα μπορούσε με άλλα λόγια να γίνει εκκλαίκευση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη για την προστασία του περιβάλλοντος. Να εκδοθεί τόμος με τις σημαντικότερες έως σήμερα περιβαλλοντικές υποθέσεις που απασχόλησαν τα δικαστήρια. Να γίνει καταγραφή των περιβαλλοντικών οργανώσεων, να αναζητηθούν τρόποι για τη διευκόλυνση παροχής συμβουλών από δικηγόρους προς πολίτες, να προωθηθούν προγράμματα επιμόρφωσης κρατικών λειτουργών, να γίνει επεξεργασία προτύπων παρέμβασης πολιτών και περιβαλλοντικών οργανώσεων, ώστε να προλαμβάνονται οι κίνδυνοι που απειλούν το περιβάλλον, και να διοργανώνονται επιστημονικά συνέδρια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bryant R., and J. Wareing, **Geography Knowhow**. International Book Productions, London, 1980.

Briggs D., «Environmental problems and policies in the European Community», στην έκδοση C. Parks (ed.), **Environmental Problems International Review**. Croom Helm, London, 1986.

Greek Government, «National Report of Greece», presented at the United Nations Conference on Environment and Development. Brazil, June 1992.

European Environmental Yearbook, 1987, στο Τμήμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ. 1987.

- Μουρμούρη Αθηνά, «Προστασία Φυσικού και Δομημένου Περιβάλλοντος στα Νησιά του Αιγαίου», Ανακοιν. Συνεδρίου Αιγαίου», Υπ. Αιγ. Ιουν. 1993.
- Παπαδημητρίου Γ., «Ελλειματικό το Δίκαιο για την προστασία του περιβάλλοντος», **Το Βήμα**, 30.5.93, σ. 27-Ε5.
- Σμοκοβίτης Δημήτριος, «Ανθρωπος και περιβάλλον», Ανακοίν. στο 2ο Γεωγραφικό Συνέδριο, **Πρακτικά Συνεδρίου Ελληνικής Γεωγραφικής Εταιρίας**, Αθήνα, 16-17 Δεκεμβρίου 1989.
- Smokovitis D. «Men and Environment in Greece: Current Issues and Policies», **Society and Environment in the Balkan Countries**. Regional and Global Development, Sofia, 1993.
- Taylor D. et al. «Environmental policy and the control of water pollution: the implication of Directive 76/161 in perspective», **Journal of Common Market Studies** 21, 1986.
- Vandenmeersch D., «The Single European Act and the Environmental Policy of the European Economic Community», **European Law Review**, 1987.